

# Платіжні термінали у 2023 році

**Хто має застосовувати  
та як працювати**

*Тетяна Купчик, головний редактор  
об'єднаної редакції Експертус Головбух*

# Як змінили правила



У 2023 році сфера застосування платіжних карток зазнала змін. Так, з 01.01.2023 року Постанова № 878 втратила чинність, а її замінила Постанова № 894

- ▶ Постанова КМУ «Про здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням спеціальних платіжних засобів» від 29.09.2010 № 878
- ▶ Постанова КМУ «Про встановлення строків, до настання яких торговці повинні забезпечити можливість здійснення безготівкових розрахунків (у тому числі з використанням електронних платіжних засобів, платіжних застосунків або платіжних пристроїв) за продані ними товари (надані послуги))» від 29.07.2022 № 894

# Що нового у сфері захисту прав споживачів



Перед тим, як розглянути нову Постанову № 894 поговоримо про **оновлену редакцію** Закону про захист прав споживачів та про Закон про платіжні послуги

- ▶ Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 № 1023-XII
- ▶ Закон України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 № 1591-IX

# Які права у споживача та обов'язки у продавця

- Закон про захист прав споживачів. Споживач має право на вільний вибір товарів і послуг у зручний для нього час та на вільне здійснення безготівкових розрахунків з урахуванням режиму роботи та обов'язкових для продавця/виконавця форм/видів розрахунків, установлених законодавством України (ч. 2 ст. 17 Закону про захист прав споживачів)

Продавець зобов'язаний всіляко сприяти споживачеві у вільному виборі продукції та форм її оплати. Заборонено у будь-який спосіб обмежувати можливість здійснення споживачем безготівкових розрахунків, якщо відповідно до законодавства продавець має забезпечити таку можливість

# Які права у споживача та обов'язки у продавця

Закон про платіжні послуги. Торговці зобов'язані **забезпечувати можливість здійснення безготівкових розрахунків за продані товари або надані послуги, у т. ч. за допомогою ЕПЗ та/або платіжних застосунків, та/або платіжних пристроїв (п. 28 ст. 38 Закону про платіжні послуги)**



- У разі надання можливості здійснювати безготівкові розрахунки за продані товари/надані послуги за допомогою ЕПЗ, що використовують в платіжних системах, торговці зобов'язані забезпечувати можливість здійснення таких розрахунків з використанням ЕПЗ не менше трьох платіжних систем, однією з яких є багатоемітентна платіжна система, створена резидентом України



# Які правила діяли до 2023 року



Суб'єкти господарювання, які провадять діяльність у сфері продажу товарів, громадського харчування та послуг і які відповідно до закону використовують РРО, мали перейти на обов'язкове приймання ЕПЗ для здійснення розрахунків за продані товари або надані послуги (п. 1 Постанови № 878)

Платіжні термінали не встановлювали:

- заклади громадського харчування закритого типу, які обслуговують певний контингент – особовий склад ЗСУ, студентів, учнів та викладачів навчальних закладів, працівників промислових підприємств
- підприємства торгівлі з торговельною площею до 20 кв. м, крім АЗС
- підприємства, які розташовано у населених пунктах із чисельністю населення менше 25 тис. осіб (п. 2 постанови № 878)

## Хто має приймати платіжні картки

З 2023 року торговці, які провадять господарську діяльність у населених пунктах з чисельністю населення понад 25 тис. осіб, повинні **забезпечити можливість здійснення безготівкових розрахунків** за продані ними товари або надані послуги, включаючи товари/послуги, реалізація/надання яких здійснюється дистанційно (пп. 1 п. 1 Постанови № 894)



## Які діють виключення з правил

Під виключення потрапили **ФОПи на єдиному податку першої групи**, які здійснюють торгівлю з використанням торгових автоматів, виїзну/виносну торгівлю, продаж власноручно вирощеної або відгодованої продукції. Вони поки що можуть працювати без платіжного терміналу.





# Які діють виключення з правил

**Додаткові воєнні обмеження:** вимоги щодо проведення карткових розрахунків не стосуються торговців, які провадять господарську діяльність на територіях тергромад, які розташовані в районі проведення воєнних/бойових дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні/блокуванні, перелік яких затверджено наказом Мінреінтеграції, та протягом 3-х місяців після припинення проведення воєнних/бойових дій на таких територіях та/або деокупації, звільнення від оточення/блокування цих територій (п. 2 Постанови № 894).

# Які передбачені штрафи

В даному випадку мова йде про адміністративну відповідальність за статтею 163-15 Кодексу України про адміністративні правопорушення



Так, за недотримання вимог щодо забезпечення можливості розрахунків за товари та послуги з використанням ЕПЗ, ФОПа або посадових осіб юрособи оштрафують на суму **від 100 до 200 нмдг – 1700-3400 грн** за перше порушення протягом року. Повторне порушення – від 500 до 1000 нмдг – тобто від 8500 до 17 000 грн.

## Як зміняться вимоги у наступних періодах

Надалі, перелік суб'єктів господарювання, які мають провадити карткові розрахунки, розширюватиметься. Так, дати можливість розрахуватися безготівковим способом мають:

- з **01.01.2024** – торговці, які провадять госпдіяльність у населених пунктах з чисельністю населення від 5 до 25 тис. осіб\* (пп. 2 п. 1 Постанови № 894)
- з **01.01.2025** – торговці, які працюють у населених пунктах з чисельністю населення менше ніж 5 тис. осіб\* (пп. 3 п. 1 Постанови № 894)
- з **01.01.2026** – торговці-ФОПи на першій групі, які торгують з використанням торгових автоматів, виїзну/виносну торгівлю, продаж власноручно вирощеної або відгодованої продукції (пп. 4 п. 1 Постанови № 894)

*\*Крім ФОП на першій групі, які торгують через автомати, на виїзді, продають власну продукцію*

## Чим можна замінити платіжний термінал

Як ми сьогодні з'ясували мова йде не тільки про надання можливості розрахуватися ЕПЗ через платіжний термінал – підійдуть й платіжні застосунки та/або пристрої. Тобто торговцю, який працює з РРО, достатньо **забезпечити хоча б один спосіб безготівкових розрахунків**



Наприклад запропонувати розрахуватися платіжною карткою:

- через POS-термінал – пристрій, призначений для ініціювання переказу з рахунка за допомогою картки
- платіжний застосунок, наприклад так званий термінал в смартфоні, перехід по QR-коду на сайт оплати платіжних сервісів Portmone або LiqPay

# Чи потрібно застосовувати РРО

- ▶ Діє правило: суб'єкти господарювання, які здійснюють розрахункові операції **в готівковій та безготівковій формі** під час продажу товарів \ надання послуг у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг зобов'язані проводити розрахункові операції на повну суму покупки через зареєстровані, опломбовані в установленому порядку та переведені у фіскальний режим роботи РРО (п. 1 ст. 3 Закону про РРО).
- ▶ Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06.07.1995 № 265\95-ВР.



# Чи потрібно застосовувати РРО

- Розрахунковою операцією є, зокрема, **приймання від покупця платіжних карток тощо за місцем реалізації товарів \ послуг** й оформлення відповідного розрахункового документа щодо оплати в безготівковій формі товару \ послуги банком покупця (ст. 2 Закону про РРО).



Через РРО не проводять лише класичні безготівкові розрахунки. Усі платежі за товари, отримані через Приват24, Монобанк, Liqpay, Portmone тощо, фіксуйте у РРО. Натомість платежі за послуги, що надійшли через банківські системи дистанційного обслуговування, пробивати через касовий апарат не потрібно (п. 14 ст. 9 Закону про РРО)

## Чому одного лише платіжного терміналу замало

Сам платіжний термінал не видає розрахункових документів, а тільки квитанції платіжних терміналів. Відповідно платіжний термінал слід використовувати разом з РРО або програмним РРО



- ▶ Видавайте клієнтам фіскальні касові чеки (ФКЧ-1). У чеку мають бути реквізити, прописані у пункті 2 розділу II Положення № 13.
- ▶ Положення про форму та зміст розрахункових документів/електронних розрахункових документів, затверджене наказом Мінфіну від 21.01.2016 № 13

# Які реквізити мають бути в чеку, коли розраховуються через термінал

- Окрім стандартних реквізитів, у ФКЧ мають бути:

Номер рядка чека	Яку інформацію зазначати
11	Ідентифікатор еквайра та торговця або інші реквізити, що дають змогу їх ідентифікувати
12	Ідентифікатор платіжного пристрою
13	Сума комісійної винагороди (у разі наявності)
14	Вид операції
15	Реквізити платіжної картки, допустимі правилами безпеки платіжної системи, перед якими друкують великі літери «ЕПЗ»
16	Найменування платіжної системи, платіжний інструмент, який використовується, код авторизації, що ідентифікує платіжну операцію в платіжній системі та/або код транзакції в платіжній системі, значення коду
17	Підпис касира (якщо це передбачено правилами платіжної системи), перед яким друкується напис «Касир»
18	Підпис держателя платіжної карти (якщо це передбачено правилами платіжної системи), перед яким друкується напис «Держатель ЕПЗ»

# Як видати розрахунковий документ

Суб'єкт господарювання має надавати особі, яка отримує або повертає товар, отримує послугу або відмовляється від неї, при отриманні товарів \ послуг в обов'язковому порядку розрахунковий документ встановленої форми та змісту на повну суму проведеної операції, створений в паперовій та/або електронній формі (п. 2 ст. 3 Закону про РРО)

## Видачою розрахункового документа вважають:

- роздрукування документа або відтворювання на дисплеї РРО \ пристрою, на якому встановлений програмний РРО QR-коду, який дозволяє особі його зчитати
- надсиланням електронного розрахункового документа на абонентський номер або адресу е-пошти покупця

# У чому полягає робота касира

**Касир, що працює з РРО та платіжним терміналом, щодня виконує певний набір дій:**



- підключає термінал та перевіряє час і дату
- ідентифікує платіжну карту
- проводить карту через зчитувальний пристрій
- за необхідності дає клієнту пін-код
- друкує два примірники квитанцій терміналу
- віддає клієнту один екземпляр квитанції
- формує та видає ФКЧ-1 або дає відсканувати QR-код чека



# Як карткові платежі «зіграють» в обліку

- Суми безготівкових коштів, отриманих за продані товари (послуги), на підставі первинних документі (копій квитанцій, сліпів) оприбутковують на субрахунку 331 «Грошові документи в національній валюті» у кореспонденції з кредитом рахунку 70 «Доходи від реалізації». Їхню інкасацію у банку-еквайєра покажіть як дебет субрахунку 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті» в кореспонденції з кредитом субрахунку 331



## Як карткові платежі «зіграють» в обліку



- Плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків належить до адміністративних витрат (п. 18 НП(С)БО 16 «Витрати»). Тому суму комісійної винагороди, яку утримує банк-еквайєр, відображають у складі адмінвитрат за дебетом рахунку 92 «Адміністративні витрати» і кредитом субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті»

# Чи можна з України оплатити карткою нерезиденту

Розраховуватися корпоративною карткою за ЗЕД-контрактом заборонено, крім розрахунків **за одним ЗЕД-договором в один операційний день на незначний розмір** (п. 109 Положення № 5). Мова йде про суму до 400 тис. грн (ст. 20 Закону № 361). Проте **на період воєнного стану банкам заборонено**, за дорученням клієнтів, переказувати валютні цінності з України/кошти на кореспондентські рахунки банків-нерезидентів у гривнях/іноземній валюті (п. 14 Постанови № 18).

- ▶ Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті, затверджене постановою Правління НБУ від 02.01.2019 № 5
- ▶ Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 № 361-IX
- ▶ Постанова Правління НБУ «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» від 24.02.2022 № 18

## Чи можна карткою розраховуватися за кордоном

Нацбанк дозволив розрахунки (оплату вартості товарів, робіт і послуг) за кордоном з використанням електронних платіжних засобів на суму в еквіваленті **100 тис. грн в місяць з усіх рахунків клієнта, відкритих в національній валюті** (пп. 8 п. 14 Постанови № 18).

- Обмеження не поширюється на суб'єктів господарювання, які здійснюють перевезення вантажів у міжнародних сполученнях на підставі документів, що дають право на здійснення міжнародних перевезень



## Чи передбачені обмеження для валютних карток

- Якщо рахунки клієнтів відкрито в іноземній валюті, то обмеження не діє.
- Банки **продають іноземну валюту** юрособам та ФОПам, що є резидентами України, із зарахуванням на поточний рахунок клієнта в іноземній валюті **для подальшого використання валюти на здійснення витрат за допомогою корпоративних платіжних карток за кордоном.**
- Зокрема, таких витрат:
  - на відрядження працівників за кордон виключно для оплати добових витрат у межах щоденного ліміту в розмірі 80 євро (в еквіваленті) на одного працівника;
  - на проживання та транспортні витрати (з документальним підтвердженням розрахунку зазначених витрат на одну особу) (пп. 14 п. 12 Постанови № 18)



## Чи можна знімати валюту за кордоном в банкоматі



- З рахунку клієнта, відкритого в національній валюті, в банкоматі, перебуваючи за кордоном, можна зняти готівку в еквіваленті **12 тис. 500 грн** на кожні сім календарних днів (п. 5-2 Постанови № 18)

**Дякую за увагу!**



**Слава Україні!**